

N:o 6.

Ank. till Riksd. kansli den 20 juni 1887, kl. 12 midd.

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning af väckta motioner rörande ändring i §§ 13 och 15 riksdagsordningen.

I två särskilda inom Andra Kammaren väckta, till utskottet öfverlemnade motioner, n:is 127 och 20, hafva herrar Johan Ohlsson och Ljungman, bland annat, föreslagit,

herr *Ohlsson*, att, då enligt hans förmenande en bestämmelse i riksdagsordningen borde finnas rörande hvilket års folkmängdssiffra, som skulle ligga till grund för städernas indelning i valkretsar och vid allmänna val, ett nytt moment måtte fogas till § 13 riksdagsordningen, så lydande:

4. *Vid städernas indelning i valkretsar samt vid alla val öfver hela riket till Andra Kammaren skall den senaste folkmängd, som för hela riket är känd, läggas till grund för valkretsindelningen och för det antal riksdagsmän, dem stad, som utgör sjelfständig valkrets, eger välja,*

och herr *Ljungman*, att, till förekommande af ovisshet i fråga om hvilken uppgift angående folkmängden samt hvilken valkretsindelning för de smärre städerna, som skulle tjena till efterrättelse i de uti senare punkten af § 15 riksdagsordningen omförmälda fall, denna punkt måtte erhålla följande förändrade lydelse:

Mom. 2. Förordnar Konungen nya val eller afgår eljes riksdagsman för Andra Kammaren, innan den tid, för hvilken han blifvit vald, tilländalupit, verkställes ofördröjligen nytt val för den återstående tiden,

Bih. till Riksd. Prot. 1887. B. 3 Saml. 4 Häft.

och skola dervid i begge fallen samma uppgift rörande folkmängden och samma valkretsindelning följas, som lände till efterrättelse vid det ursprungliga valet.

I vår riksdagsordning finnas, såsom känt är, inga *uttryckliga* bestämmelser i fråga om de folkmängdsuppgifter, hvilka skola läggas till grund för riksdagsmannavalen. Det faller emellertid af sig sjelft att vid de allmänna, för en treårsperiod gällande, valen till Andra Kammaren den senast utgifna officiella folkmängdsuppgiften bör lända till efterrättelse inom rikets samtliga valkretsar, med undantag likväl för de till gemensamma valkretsar indelade smärre städerna, derom särskildt är stadgadt. Det är nemligen valmännens ovilkorliga rätt att i riksdagen låta sig representeras efter den grund, som blifvit dem tillförsäkrad i riksdagsordningen, och denna grund får naturligtvis sitt säkraste uttryck genom den sista folkräkningen. Vid nämnda allmänna val hafva därför fullständiga uppgifter om rikets folkmängd den 31 december nästföregående år alltid funnits tillgängliga och blifvit använda.

Vid fyllande af de under treårsperioden inträffade ledigheter i Andra Kammaren har deremot den praxis utbildat sig att följa samma folkmängdsuppgift, som förelåg vid periodens början, äfven om en senare officiel uppgift om folkmängden uti ifrågavarande valkrets funnits att tillgå. Grunden till en sådan praxis måste sökas deruti, att, då vid treårsperiodens början för alla rikets valkretsar, med förut nämnda undantag, det lagstadgade representantantalet blifvit så noggrant som möjligt utfunnet och proportionen emellan valkretsarne sålunda blifvit beständ, man ansett denna proportion icke böra under perioden rubbas. En rubbning skulle emellertid ega rum, om den tillfälliga omständighet, att representanten eller en af representanterna för en valkrets afgått, skulle berättiga denna krets att vid ersättningsvalet räkna sig till godo en förhöjd folkmängd eller om densamma måhända i följd af minskning i folkmängden skulle beröfvas den lediga platsen.

Beträffande de val till Andra Kammaren, hvilka påbjudas i sammanhang med en riksdagsupplösning, så äro dessa enligt § 15 riksdagsordningen i *ett* afseende likställda med de partiella valen, nemligen deruti, att de omfatta endast den tid, som återstår af treårsperioden. Men dermed är ingalunda sagdt att de i öfriga afseenden likställas med partiella val, allra minst i fråga om den folkmängdsuppgift, som bör

tjena till ledning vid valen. Vid sist omnämnda val inom hela riket till Andra Kammaren saknas nemligen den grund, som varit bestämmande för bibehållande vid de partiella valen af den vid treårsperiodens början tillämpade folkmängdsuppgiften. Proportionen mellan det antal representanter, de särskilda valkretsarne hafva att sända till Riksdagen, kan nemligen icke i detta fall genom tillämpning af en senare folkmängdsuppgift förryckas, då ju inom samtliga kretsar, så när som på de mindre städernas, valmännen få begagna sin rätt att välja efter folkmängdens verkliga storlek. För att valmännen skulle förmenas denna naturliga rättighet borde ett uttryckligt förbud deremot finnas. Ett sådant förbud finnes visserligen, men det gäller endast, på sätt förut blifvit antydt, de mindre städerna, hvilkas representantantal, oafsedt huruvida antalet af de öfriga kretsarnas representanter under tiden vexlar, är ovilkorligen bestämdt för tio år. Men just af den omständigheten, att dessa stadsvalkretsar äro uttryckligen bundna för tio år, ehuru allmänna val under denna tid flera gånger ega rum, medan icke något stadgande gifvits, som ens för treårsperioden är bestämmande för de öfriga, kan den slutsatsen dragas, att, då proportionen emellan de sistnämnda derigenom icke rubbas, de böra ega rätt att få vid nu omnämnda val tillämpa en så noggrann måttstock som möjligt i fråga om folkmängden; och torde det därför lika litet vid de efter en riksdagsupplösning till Andra Kammaren utskrifna val böra ifrågasättas att ej den sist tillgängliga folkmängdsuppgiften skall tillämpas, som om de nya valen gälde Första Kammaren.

Vidkommande de smärre städernas indelning i valkretsar, stadgas i riksdagsordningens 13 § 3 mom., att sådan indelning skall verkställas hvart tionde år, men *uttrycklig* föreskrift saknas äfven derom, från hvilken tid indelningen skall tillämpas. I öfverensstämmelse med hvad nyss blifvit uttaladt, kan utskottet icke tolka lagen annorlunda, än att tillämpningen af sådan indelning skall inträda, så snart detta kan ske, utan att rubbning uppstår i den förut gällande proportionen till öfriga kretsar. Denna uppfattning har äfven tagit sig uttryck i de ordalag, hvori Andra Kammarens skrifvelse och Kongl. Maj:ts kungörelse angående såväl den sista som äfven nästföregående indelning blifvit affattade. Det heter nemligen deri, att denna indelning skulle »gälla till efterrättelse, då nya val till Andra Kammaren i hela riket första gången derefter komme att förrättas.»

Af hvad sålunda blifvit anfördt, och för hvilket utskottet hemtar ytterligare stöd i högsta domstolens nyligen meddelade utslag på besvär öfver vissa efter sista riksdagens upplösning förrättade val, anser utskottet framgå, att lagens mening uti ifrågavarande hänseenden är så klar, att det af herr Ohlsson föreslagna tillägget icke är af behovet påkalladt.

Beträffande deremot herr Ljungmans motion, så emedan den deri föreslagna bestämmelsen, enligt utskottets åsigt, ovilkorligen skulle kränka valmännens rätt, finner sig utskottet icke kunna lemna densamma sitt understöd, helst då i följd af Kongl. Maj:ts kungörelse den 28 maj sistlidet år de vid riksdagsmannaval erforderliga folkmängdsuppgifter hädanefter komma att årligen utgifvas och således någon särskild åtgärd i detta hänseende icke framdeles, i händelse af riksdagsupplösning, torde ifrågakomma.

Utskottet får alltså hemställa,

1:o att herr Ohlssons motion i förevarande del icke måtte af Riksdagen bifallas; och

2:o att herr Ljungmans motion i förevarande del icke måtte af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 20 juni 1887.

På utskottets vägnar:

MAGNUS HALLENBORG.

Reservationer:

af herrar *Bergius*, friherre *von Essen*, *Koch*, *Nisser*, *Samzelius*, grefve *Strömfelt*, *Unger* och *Bengtsson* hvilka ansett, att sista stycket i § 15 riksdagsordningen borde erhålla följande lydelse:

Förordnar Konungen nya val eller afgår eljest riksdagsman för Andra Kammaren, innan den tid för hvilken han blifvit vald, tilläna-

lupit, verkställes ofördröjligen nytt val för den återstående tiden, der-
vid skola följas samma uppgift rörande folkmängden och samma val-
kretsindelning, som legat till grund för nästföregående allmänna val.

Herr *Samuel Johnson* har begärt få antecknadt, att han i följd af
ledighet från riksdagsgöromålen varit hindrad att deltaga i detta ärendes
behandling.
